ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ISSN: 1308–9196 / e-ISSN:1308-7363

Yıl: 19 Sayı: 52 Aralık 2026

Yayın Geliş Tarihi: 01.09.2025 Yayına Kabul Tarihi: 29.03.2025

DOI Numarası: https://doi.org/10.14520/adyusbd.1776023
Makale Türü: Araştırma Makalesi/Research Article
Atıf/Citation: Türk, O. ve Aslanoğlu, M. (2026). Suriye Türkmenlerinin Türkiye'ye Göçü Sonrasında Dil ve Kültür Adaptasyonları Üzerine. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (52), 165-186.

SURİYE TÜRKMENLERİNİN TÜRKİYE'YE GÖÇÜ SONRASINDA DİL VE KÜLTÜR ADAPTASYONLARI ÜZERİNE

Osman TÜRK* ***Merve ASLANOĞLU*****

Öz

Göç insanlık tarihinin en eski ve dinamik olgularından biridir. İklim değişiklikleri, savaşlar ve siyasi baskılar gibi çok çeşitli nedenlerle gerçekleşen göç hareketleri; sadece coğrafi bir yer değişimi değil, aynı zamanda bireylerin ve toplulukların kimliklerini, dillerini, kültürel normlarını yeniden tanımlama-oluşturma süreçlerini de beraberinde getirir. Göçmenler, bir yandan kendi kültürlerini aktarmaya çalışırken öte yandan toplumsal kabul görebilmek için yeni çevreye uyum sağlama baskısını da hissetmektedir. Suriye Türkmenleri her ne kadar ortak dil ve kültürün yaşatıldığı Anadolu'daki soydaşlarının yanına göç etmiş olsalar da birtakım kırılmalar ve evrilmelerin meydana geldiği adaptasyon sürecine dâhil olmuşlardır. Bu doğrultuda bu çalışma, Arap Baharı sonrası gelişen zorunlu göç bağlamında Suriye Türkmenlerinin Türkiye'deki toplumsal ve dilsel uyum süreçlerini incelemeyi; bu sürecin tarihsel, kültürel ve sosyolojik boyutlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Suriye Türkmenleri, Göç, Adaptasyon Süreci.*

* Doç. Dr., Harran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, osmanturkgau@gmail.com, Şanlıurfa/Türkiye.

** Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, aslanmervaa@outlook.com, Şanlıurfa/Türkiye.

AN ASSESSMENT OF LANGUAGE AND CULTURAL ADAPTATİONS OF SYRİAN TURKMENS AFTER THEİR MİGRATİON TO TURKEY

Abstract

Migration is one of the oldest and most dynamic phenomena in human history. Migratory movements, which occur for a variety of reasons such as climate change, war, and political oppression, involve not only a geographical displacement but also a process of redefining and reshaping the identities, languages, and cultural norms of individuals and communities. While migrants strive to transmit their own cultures, they also feel the pressure to adapt to the new environment in order to gain social acceptance. Although Syrian Turkmen migrated to join their compatriots in Anatolia, where a common language and culture are maintained, they have also entered an adaptation process that has experienced a number of ruptures and evolutions. Accordingly, this study aims to examine the social and linguistic adaptation processes of Syrian Turkmen in Türkiye within the context of forced migration following the Arab Spring and to reveal the historical, cultural, and sociological dimensions of this process.

Keywords: *Syrian Turkmens, Migration, Adaptation Process.*

1. GİRİŞ

Dil, insanoğlunun var olduğu günden bu yana bireylerin düşünce dünyasını yapılandıran, toplumsal ilişkileri kurmasını sağlayan ve kuşaklar arası kültür aktarımını sağlayan en temel iletişim aracıdır. Dil, yalnızca sözcüklerden ibaret sistemsel bir mekanizma aracı değil; aynı zamanda kültürel bir taşıyıcı, kimlik oluşumunu sağlayan ve temellendiren bunun yanı sıra toplumsal belleğin en güçlü yapı taşlarından biridir. Her dil, o dili konuşanın dünyaya bakışını, kişisel ve toplumsal değerlerini, bireysel alışkanlıklarını ve toplumsal deneyimlerini yansıtır. Kültürün önemli unsurlarından olan dil, bir yandan toplumun hakikatlerini yansıtırken, diğer yandan kültürün yeniden meydana gelmesini ve devamını sağlar. Bu nedenle bir topluluğun kültürel varlığını koruyabilmesi için dilini yaşatması ve muhafaza etmesi oldukça önemlidir. Sözlü gelenekler, deyimler, atasözleri, çeşitli ritüeller ve günlük dil pratikleri; kültürel kodların dil

aracılığıyla nasıl üretildiğini ve nesilden nesile nasıl aktarıldığını gösteren örneklerdir. Göç, savaş, ekonomik değişim gibi toplumsal durumlar bu dil-kültür ilişkisinde önemli bir yer edinir. Denilebilir ki dil ve kültür, topluma uyum ve bireyin yaşanılabilirlik kalitesinin artırılmasında önemli bir yeri vardır (Türk, 2019: 322).

2011 yılında gerçekleşen Arap Baharı, sadece siyasi rejimde değil, milyonlarca insanın yaşamında köklü değişikliklere yol açmıştır. Suriye'de bu süreçle beraber başlayan iç savaş ülkedeki insanların zorunlu göç yapmasına yol açmıştır. Bu bağlamda Türkiye'ye göç eden Suriye Türkmenleri hem tarihsel hem de kültürel bağlarla soydaş kabul edildikleri bir topluma ulaşmış olsalar da yeni yaşamlarında dilsel ve kültürel uyum açısından çeşitli zorluklar yaşamışlar ve yaşamaktadırlar. Savaşlar neticesinde oluşan göç, ani nüfus değişikliği gibi birçok dinamik unsur, algı ve ifadede yenileşme, yeni terminolojilerin oluşmasına olanak sağlamıştır. Burada ortaya çıkan yeniliklerin, savaşa dair farklı ve yeni oluşumların dil ve üsluba yansıması bu döneme has bir dil tasarısını düşündürebilir (Gökkaplan, 2021:129).

Suriye Türkmenlerinin bir kısmı uzun yıllar boyunca Arapçanın baskın olduğu dil ortamında yaşamışlardır. Türkiye'ye yerleştikten sonra bulundukları ortam ve kültürel bellek hem standart Türkiye Türkçesi'ne geçiş hem de toplumsal uyum sürecinin yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Aynı zamanda gelenek ve göreneklerin taşıyıcısı olan bu topluluk, bir yandan "soydaşlık" duygusuyla kabul görmenin avantajını yaşarken, diğer yandan kültür karmaşası ve kimlik mücadelesi gibi psikolojik ve sosyal sınamalarla karşı karşıya kalmıştır. Bu bağlamda Suriye Türkmenlerinin göç neticesinde yeni dil ortamına uyum sağlama süreçleri, yalnızca iletişimsel değil, aynı zamanda kimliksel ve varoluşsal bir mücadelenin göstergesidir. Dil adaptasyonu, bireyin kültürel aidiyetini yeniden tanımladığı, toplum içerisinde yer edinilebilmesini sağlayan önemli bir

alandır. Bu bağlamda, Suriye göçmenlerinin soydaşları olarak kabul edildikleri Türkiye'ye gerçekleştirdikleri göç hem kültürel hem de dilsel etkileşimleri beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda çalışmada söz konusu adaptasyon süreçleri, göç olgusu çerçevesinde dil-kültür üzerinden çok boyutlu olarak incelenmiştir.

2.SOYDAŞLIK HUSUSU BAĞLAMINDA SURİYE TÜRKMENLERİ

Suriye, konumu itibarıyla hem stratejik hem de jeopolitik ve dinî bakımdan önemli bir bölgedir. Bu nedenle tarih boyunca Türkler için önemli bir yurt olmuştur. Her ne kadar bölgeye en yoğun Türk göçü Selçuklular zamanında gerçekleşmiş olsa da Türklerin bu topraklara ondan önce de yerleştiğine dair çeşitli veriler mevcuttur. Türklerin Suriye'de görünür hâle gelmesi, İslam ordularında görev almalarıyla başlamıştır. Askerî yetenekleriyle dikkat çeken Türkler, İslam halifelerinin ilgisini çekmiş ve bu doğrultuda 698 yılında Fergana bölgesinden Şam'a Türk askerleri getirilmiştir (Günay-Türkeş, 2010: 613). Tarih boyunca Suriye, Türklerin uzun süreli egemenlik kurduğu bölgelerden biri olmuştur. Tarihî kaynaklara göre bölgedeki Türk mevcudiyeti 11. yüzyılda başlamış, 13. yüzyıldan sonra ise yoğunluk kazanmıştır. Moğol istilalarının Orta Asya'dan batıya doğru göçe zorladığı Türk toplulukları, Memlukluların bölgedeki hâkimiyetiyle birleşince Suriye'ye yerleşmeye başlamışlardır. Daha sonra Selçuklu ve Osmanlının uyguladığı iskân politikalarıyla bu süreç hız kazanmış ve Suriye, kalıcı bir Türk yurdu hâline gelmiştir (Sümer, 1992: 134). Osmanlının asırlar süren yönetimi ise hem Türk varlığının sürekliliğini sağlamış hem de Türk kültürünün bölgede kalıcı olmasına zemin hazırlamıştır. Söz konusu bölge, tarih boyunca Türkler için Anadolu'ya geçişte önemli bir güzergâh olmuştur.

Netice itibarıyla Suriye bölgesi Türklerin Anadolu'ya geçiş noktasıdır ve yüzyıllar boyunca Türk egemenliğine ev sahipliği yapmıştır. Suriye Türkmenleri ise Oğuz

boylarından olup konuştukları Türkçe, kendine özgü ağız özellikleri olmakla birlikte Türkiye Türkçesi ağızlarının devamı niteliğindedir (Arslan-Erol, 2020).

3.GÖÇ SONRASI DİL VE KÜLTÜR ADAPTASYONU

Suriye Türkmenleri her ne kadar Anadolu'daki soydaşları ile aynı dili konuşup aynı kültürü yaşatsalar da kendilerine özgün dil ve kültür ögelerinin de varlığını belirtmek gerekir. Bu noktada Türkiye'nin muhtelif bölgelerine göç eden Suriye Türkmenlerinin dil açısından kendine özgü olan ses ve şekil özellikleri adaptasyon ile yok olmaktadır. Aynı şekilde bu yok oluş, kültürel alanda da gerçekleşmektedir. Bu bağlamda zorunlu göç ile birlikte Suriye Türkmenlerinin dil ve kültürlerinde meydana gelen bu evrilmeye ya da yok oluşa neden olan etkenlerden bahsetmek yerinde olacaktır:

Ötelenme duygusu

Savaş sonrası Suriye Türkmenleri Türkiye'ye sığınmış, fakat burada da "Suriyeli" kimliğiyle ötekileştirilmişlerdir. Türkiye'de Suriyeli olarak adlandırılmak, mülteci statüsünde değerlendirilmek, vatandaşlık alamamak gibi nedenlerle hayal kırıklığı yaşamışlardır. Bu durum, "Suriye'de Türk, Türkiye'de Suriyeli olmak" ifadesiyle özetlenmiştir (Erol, 2020: 115-131).

Türkiye'ye göç eden Suriyeliler; ilk dönemlerde, geldikleri ülkeye yük olma psikolojisi içerisinde (sadece maddi değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal yük olarak) ürkek, çekingen, mahcup bir görüntüde algılanmıştır (Aydemir ve Şahin, 2018). Bu çekingenlik ve ötelenme duygusu kendini dil alanında da göstermiştir. Türkiye'ye göç eden Türkmen toplulukları, Suriye Türkmen Türkçesi ile Türkiye'deki yerel ağızlar arasında genel anlamda anlaşabilseler de çoğu birey dışlanma ve ötelenme endişesi içerisine girmiştir ve bu durum da Suriye Türkmen Türkçesinin gündelik hayattaki kullanımını giderek azaltmış ve özellikle

Türkiye'de eğitim gören genç kuşak arasında bu ağızın unutulmasına zemin hazırlamıştır. Aynı durum kültürel ve sosyal alanda da meydana gelmiştir. Kendilerini sosyal bağlamda kabul ettirebilmek, bizden biri gibi davranmak adına topluma farklı gelebilecek kendilerine özgün kültürel özelliklerini, "yabancı" etiketiyle algılanmamak için çoğu zaman gizlemişlerdir ve adaptasyon bağlamında ya evrilmiş ya da yok etmişlerdir. Bu da Suriye Türkmen kültürü ve dilinin yok olmasına zemin hazırlamıştır.

Sosyal kabul

Gerek devlet mercilerinde gerek eğitimde ve sosyal alanlarda dışlanmışlık duygusu içerisinde olan Suriye Türkmenleri, toplumun bir parçası olmak için kendilerine özgü giyim kuşamdan saç sakal tıraşına kadar birçok alanda evrilme sürecine girmiştir. Tarihî olarak aynı kökten gelmemize rağmen, bazı siyasi nedenlerden ötürü Türkiye sınırlarının dışında kalmış olan Suriye Türkmenlerine gerek devlet kurumlarında gerekse toplumsal yaşamda mülteci gözüyle bakılmıştır. Bu durum, onların kendilerini dışlanmış hissetmelerine yol açmıştır. Toplumda kabul görmek ve bir yer edinebilmek için farklı olmadıklarını göstermek için, bulundukları bölgenin diyalekt özelliklerine ve kültürel normlarına ayak uydurmaya çalışmışlardır. Bu tutum, anlaşılmama kaygısından ziyade, bizden biri olduklarını kanıtlama çabasının bir sonucu olmuştur (Özdemir ve Kara, 2019: 217-225). Tüm bunlar Suriye Türkmen dilinin ve kültürünün özgünlüğünü yitirmesine zemin hazırlamıştır.

3.1. Dil Adaptasyonu

Burada tekrar belirtmek gerekir ki Suriye Türkmen dili ve kültürü, Anadolu'daki soydaşlarının devamı niteliğindedir. Ancak Anadolu'nun her bölgesinde farklı

diyalekt grupları ve kültürel uygulamalar olduğu gibi Suriye Türkmenleri de kendi içerisinde özgündür. Bu doğrultuda kitle iletişim araçları ve Türkiye Türkçesi ağızlarının etkisiyle, Suriye Türkmenlerinin özgün ağız özelliklerinin korunması her geçen gün zorlaşmaktadır. Özellikle genç kuşaklar arasında çoğu zaman hem iletişim kolaylığı hem de toplumda kabul görme isteğiyle yerleşilen bölgenin konuşma biçimine yönelim artmıştır. Bu durum hem telaffuzda hem de günlük dildeki sözcük tercihlerinde belirgin bir biçimde kendini göstermektedir. Ayrıca toplumsal hayata katılım ve eğitim süreçlerinde karşılaşılan yeni sosyal normlar, Suriye Türkmen ağzının kullanımını ikinci plana itmektedir. Eğitim kurumları, medya ve resmi mercilerde standart Türkiye Türkçesiyle faaliyet gösterdiğinden bu dilsel geçiş süreci daha da hız kazanmaya başlamış ve Suriye Türkmen ağzı gün geçtikçe Türkiye'de kullanılmamaya başlanmıştır. Toplum içerisinde dışlanma korkusunun ve geri planda kalma endişesinin yol açtığı bu evrilme zamanla Türkiye'de Suriye Türkmen ağzının yok olma durumunu gündeme getirmiştir (Erol vd., 2024: 757-780). Somutlaştırdığımızda 2012'de Türkiye'ye göç eden bir Suriye Türkmeni ve ondan olan çocuklar, göç edilen bölgenin diyalekt ve kültürüne adapte olmuşlardır. Yani Gaziantep'e göçtüyse Gaziantep ağzı ve kültürüne Malatya'ya göçtüyse Malatya ağzı ve kültürüne uyum sağlamışlardır (Erol vd., 2024: 757-780).

Suriye Türkmenlerinin adaptasyon veya evrilme süreci, fonetik ve morfolojik açıdan incelendiğinde en belirgin değişim şimdiki zaman kipinde görülmektedir. Öyle ki şimdiki zaman, ağız araştırmaları ve tasnif çalışmalarında önemli bir ölçüttür. Şimdiki zaman kipinin ya standart Türkiye Türkçesine ya da yerleşilen bölgenin ağız özelliklerine göre fonetik biçimde kullanılması olmuştur.

Bayırbucak Türkmen ağzında -yo; Halep Türkmen ağzında -Iy/ -Uy/ -yI/ -yU/ -ī; Hama-Humus Türkmen ağzında -Iyr/ -Uyr ve -Iy/ -yI; Colan Türkmen ağzında -yA/-yĀ/ -yAr/ -yār ve Colan Yörük Türkmen ağzında kullanılan -Iy/ -Uy/ -yI/ -y

varyantları, Suriye Türkmenlerinin karakteristik şimdiki zaman ekleridir (Arslan-Erol ve Özdemir, 2021: 47-70). Standart Türkiye Türkçesinin şimdiki zaman ekinin -yor olması sebebiyle Suriye Türkmenlerinin şimdiki zaman kullanımında ötelenmeme duygusuyla ve adaptasyonla birlikte -yor ekini kullanma meylinde oldukları 2020 yılında tamamlanan Suriye Türkmen Türkçesi Ağızlarının Tespiti adlı proje ile kayda geçmiştir (Arslan-Erol: 2020). Bugün bu kullanım dil adaptasyonuyla birlikte yaygınlaşmıştır. Özellikle Türkiye'de doğan Türkmen çocuklar, Suriye Türkmen ağzına özgü olan şimdiki zaman eklerini aile içi haricinde kullanmamaktadır. Netice itibarıyla denilebilir ki Suriye Türkmen ağızları zamanla yok olma tehlikesi altına girmektedir. Suriye Türkmen ağzının geleceği, hem göç edilen bölgedeki sosyo-kültürel ortama uyumun derecesine hem de köklerle olan bağı koruma iradesine bağlıdır. Bu bağlamda, dilin canlılığını sürdürebilmesi, aile, eğitim ve medya alanlarında bilinçli bir çaba ve toplumsal destek gerektirmektedir.

Bu yok olma veya adaptasyon yalnızca şimdiki zamanla sınırlı olmayıp dilin diğer fonetik ve morfolojik özelliklerinde de görülmektedir. Öte yandan ötelenme duygusu ve sosyal kabule bağlı olarak söz varlığı içerisinde de evrilmeler tespit edilmiştir. Suriye Türkmen Türkçesi arkaik unsurlar içermesi bakımından oldukça dikkat çekici ve zengin bir söz varlığına sahiptir. Ancak zorunlu göçün getirdiği toplumsal kabul görme çabasıyla ve ayıplanma korkusuyla beraber birçok söz varlığının standart Türkiye Türkçesi içerisinde kullanım alanı zamanla azalmaya ve daralmaya başlamıştır. Kıç sözcüğü kullanımdan düşen sözcükler arasında gösterilebilir. "Kıç" ismi Türkçe sözlükte "kuyruk sokumu bölgesi, makat, ayak ve bacak " anlamları verilerek açıklanmıştır. Suriye Türkmenlerinde ise kıç ismi ayak ve bacak için kullanılmaktadır. Türkiye'deki argo algısı Suriye Türkmenlerinde sosyal bir baskı oluşturarak kıç yerine ayak ismini kullanmaya zorunlu kılmıştır (Erol vd., 2024: 757-780).

Bacakların buralarına ne diyorsunuz siz?

-ḳıç derik, ḳıçları derik.

-heP ġıç. ayaḳ yoḳ. bilillerdi, dellerdi büyükler. ecim, dedem

diyelerdi. ayaḳ ġapısı dėllerdi ne söylellerdi, duyardıḫ.

-meselen bu bíz buna ġıç diyířiḳ yaʿni. siz diyinniS ayaḳ. (Erol vd., 2024: 757-780).

Ekmek ve çörek, temel besin gıdasını ifade etmek üzere kullanılan bu iki terim denk çift olup Oğuz grubu Türk ağızlarını sınıflandırmak üzere kullanılabilecek ölçütlerden biridir (Arslan-Erol ve Özdemir, 2022: 105-121). Suriye Türkmenlerinin muhtelif ağız gruplarında Azerbaycan Türkçesinde olduğu gibi ekmeği ifade etmek üzere çörek kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesi ağızlarında çörek, yağlı hamurdan yapılan bir ekmek çeşidini ifade etmektedir. Göçle birlikte Türkmenler arasında çörek kullanımından ziyade ekmek kullanımı yaygınlaşmıştır. Aynı şekilde grip ve nezleyi ifade eden dumağı terimi Türkmenler arasında yerini nezle ve gribe; yaygın kullanıma sahip olan danış- "konuşmak, ifade etmek" fiili ise yerini konuş- fiiline bırakmıştır (Özdemir, 2021: 507-522; Erol vd., 2024: 757-780).

Bu veriler doğrultusunda ötelenme ve sosyal kabul görmeme duygusunun Suriye Türkmen ağızlarının canlılığını yitirmesini, birçok söz varlığının kullanım alanının Türkiye'de giderek azalması ve yerel ağızlara uyum sağlama çabasını bu dilin özgünlüğünü kaybetmesiyle görüyoruz. Standart Türkçenin medya ve resmî kurumlarda kullanılması Türkmenleri de standart Türkçeye ve bulundukları bölgenin ağız özelliklerini kullanmaya zorunlu kıldığını görmekteyiz. Netice itibariyle göç sonrasında adaptasyon süreci hızlanmış ve Suriye Türkmen ağızları yok olmaya yüz tutmuştur.

3.2. KÜLTÜR ADAPTASYONU

Dilsel adaptasyonun yanı sıra kültürel anlamda da benzer bir dönüşüm yaşanmakta; geleneksel törenler, yemekler, hatta gündelik yaşam pratikleri zamanla Türkiye'nin farklı bölgelerindeki kültürel normlara evrilmektedir. Geleneksel Türkmen motiflerinin, müziklerinin ve halk anlatılarının aktarımı ise, yeni kuşaklar üzerinde önceki kadar etkili olamamaktadır.

Kültür, bireyler aracılığıyla oluşturulur ve toplumun yapısını şekillendirir (Kongar, 1981: 398). Kültür, bir toplumun ortak tarih, dil, inanç, gelenek, görenek ve simgeler üzerinden geliştirdiği yaşam biçimidir. Kültür, bir bireyin kendini ifade etme biçimi olduğu gibi, toplumsal birlikteliği sağlayan önemli bir olgudur. Kültür, durağan değildir, zamanla değişir ve dönüşür. Göç, küreselleşme, medya gibi etkenler kültürel etkileşime sebep olur. Kültür sadece bir miras değil, aynı zamanda bireylerin yaşadığı deneyimlerle biçimlenen dinamik bir yapıdır. Bireyin kimlik oluşumunu şekillendiren önemli faktörlerden biri kültürdür. Toplum içerisinde baskın olunan kültür, bireyin kimlik algısını zamanla şekillendirir. Bu değişim ve şekillendirme tek taraflı değildir; Kültür bireyi, birey kültürü etkiler. Göç durumunda bu etkileşim çok net bir şekilde kendini gösterir. Çünkü kimlik, bireyin kendini toplum içerisinde tanımlama ve toplum içinde konumlandırma şeklidir. Göç eden kişi de içinde bulunduğu toplumda yer edinebilmek için bu değişime uğrama mecburiyetinde kalır. Bu yeni değişim bir mecburiyet halidir çünkü kültürel normlara uyuşmayan birey toplumdan kopabilir ya da dışlanabilir. Göçün zamanı, sebepleri, göç edilen bölgeler değişmekle birlikte değişmeyen temel unsur göç edilen bölgeye kültürel olguların taşınması ve süreç içerisinde değişim-dönüşüme uğramasıdır (Keskin, 2023: 463). Bu zorunlu yer değişimi hem geleneksel değerler hem de günlük yaşam pratikleri açısından çeşitli kırılmalar yaratmıştır. 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaşla birlikte Suriye halkının zorunlu göçe maruz

kalmasıyla Suriye Türkmenlerinin de kültürel yapısında değişimler olmuştur. Göç edenlerin önemli bir bölümü göç ettikleri ülkelerde kendi kültürel yapısını yaşatamamışlardır. Çünkü gelenek ve göreneklerini yaşatacakları bir ortam ve olanak bulamamışlardır. Bunun yanı sıra bazı kültürlerini de göç ettikleri yerlere taşımışlar ve devam ettirebilmişlerdir.

3.2.1.Günlük Yaşamda Kültürel Etkileşim

Göç etme sebepleri arasında savaşlar, ekonomik sebepler, siyasal baskılar, doğal afetler, gibi birçok durum vardır. Suriye Türkmenlerinin zorunlu göçe maruz kalmasının sebebi ise siyasi sebepler olmuştur. Bir topluluk her ne sebeple göç etmiş olursa olsun, göç eden insanlar göç ettikleri yerlere yalnızca kendisi değil, aynı zamanda geldikleri kültüründe değerlerini taşımaktadırlar (Kirman, 2016, s.119). Göç etme durumunda kalan kişiler yalnızca fiziksel olarak yer değiştirmiş olmazlar beraberinde büyüdükleri kültürel değerleri ve alışkanlıkları da götürürler. Hem kendi kültürlerini korumaya çalışırlar hem de yeni ortamın sosyal ve kültürel değerlerine uyum sağlamak zorunda kalırlar. Bu kültürel uyum süreci kolay ve kısa vadeli değildir. Göç etme sebebi, insanların yaşadıkları zorluklar, göç edilen yerin inanç sebebiyle kültürel etkileşime kapalı olması bu uyum sürecini zorlaştıran etkenler arasındadır (Fichter, 1994: 110; Aydemir ve Şahin, 2018: 121-148). Sosyo-kültürel uyum göç edilen ülkede uzun ya da kısa zamanlı kalma durumuyla da ilgilidir. Göç edilen yerde yaşama süresi uzadıkça bireyler o toplumla daha fazla iç içe kalma durumunda olurlar ve daha fazla temas ve iletişim içerisinde bulunurlar bu durum da kişilerin topluma uyum sağlama düzeyini artırmaktadır (Ward vd. 1998; Ward ve Kennedy 1999; Saygın ve Hasta, 2018: 312-333). Aşağıda 2020'de yapılan projeden alınan veriler, adaptasyon ve yok oluşu açıkça göstermektedir (Aslan-Erol, 2020: 529-530):

Mesela dün çota oyunu diye bir oyun duyduk. Sen biliyor musun o oyunu?

BB-12/89 -çotayı biliyom he, ḥatırladım şu an. daḥneği dikiyoŋ işte, daḥnekten vuruyorsun kenni. yıḳarsan BB-12/90 ḳazanıyorsun işte. ben yani çoḳ ḥatırlayamam. ben çoḳ yani burda sıtreste yaşadım yani... yani eski şeyleri unudur olduḳ. evimi ḥatırlıyamaz oldum ya. çoḳ zorluḳ çektik. ḳolay bi şe deyil yani... BB-15/9

Orda düğünlerde güreş yapıyorlarmış.

BB-15/10 -güleş... bayır aryı bucaḳ aryı olurdu, yani iki taraf. kim yıḳarsa baʿzısı baḥşış verillerdi...

Bilindiği üzere Suriye Bayırbucak Türkmenlerinin düğün gelenekleri içerisinde bulunan güreş, bölgesel çapta önemlidir. Ancak göçle birlikte doğal ortamından kopmasıyla Türkiye'de Suriyeliler tarafından devam ettirilmemesi sessiz bir yok oluş içerisindedir.

Yemek Kültürü

Suriye Türkmenlerinde mutfak kültürü zorunlu göçe maruz kalmadan önce varlığını sürdürdüğü önemli kültürel alanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Gıdaların korunması, depolanması, mevsimsel hazırlıklar, törenlerde hazırlanılan yemek ve içecekler ve bu yiyeceklerin hazırlanış biçimi ve sunuş şekli gibi unsurlar yüzyıllar boyunca şekillenmiş ve kuşaktan kuşağa aktarılan bilgi ve deneyimlerin izlerini taşıyan bir kültürel alan oluşturmuştur. Ancak zorunlu göç süreciyle birlikte mutfak kültürlerine dair en büyük dönüşüm törenlere özgü yiyecek ve içeceklerde görülmüştür. İç savaş öncesinde Suriye Türkmenleri, düğünlerini yemekli olarak düzenlemekteydi. Bayırbucak bölgesindeki Türkmen toplulukları ise düğün törenlerinde kara yahni, aş ve döğme adını verdikleri geleneksel yemekleri misafirlerine ikram ederek hem toplumsal dayanışmayı sağlamakta hem de kültürel devamlılığı

sağlamaktaydılar. Aynı yemekler, dini bayramlarda da toplumsal birlikteliği sağlamak amacıyla yapılmaktaydı Erol vd., 2024: 757-780). Nitekim göç sonrasında doğal ortamından kopan Suriye Türkmenlerinin mutfak literatürü kısmen canlılığını yitirmiştir.

Tereyağı var mı siz de?

-vardı suriyedeken, burda yoḳ. şindi ineyimiz mi var da tereyaĠımız olucu.

Pancar yapar mısınız?

-yoḳ. pancarı yemek, súriyede çoḳ olurdu.

Pırasa var mı?

-yoḳ, biz ekmek onlardan. burda çoḳ yeyeyolar, biz yemek. onlardan ıspatan súyun

içinde olur. súyların kenarında o çoḳ datlı olur (Arslan-Erol, 2020: 485).

Sadece Suriye Türkmenleri arasında değil datlı "tatlı" vb. kelimelerin izlerini Batı Anadolu ağızlarında görmek de mümkündür (Çakmak, 2022: 121). Ancak yine de maddi zorluklarla başa çıkmak isteyen Suriyeliler için yemek sektörü önemli bir geçim kaynağı hâline gelmiştir. Bu sayede Suriye Türkmenlerinin mutfak kültürü kısmen canlılığını korumuştur. Birçok Suriyeli sahip oldukları yemek kültürlerini ve mutfak bilgilerini ekonomik fırsata çevirerek hem maddi gelir elde etmişlerdir hem de yemek kültürlerinin devamlılığını sağlayarak unutulmasını ve Türkiye'de de sevilmesini sağlamışlardır. Bu girişim özellikle Suriyelilerin yoğunlukta olduğu (Hatay, Gaziantep, Kilis vb.) ve büyük şehirlerde daha çok görülür olmuştur (Karyelioğlu, 2021: 8).

Giyim

Giyim-kuşam, bir toplumun kültürel kimliğini yansıtan en belirgin unsurlardan biridir. Zorunlu göç, yalnızca yer değişimini değil; kültürel pratiklerde, kimlik algılarında ve sosyal davranış biçimlerinde de dönüşümü beraberinde getirir. 2011'de başlayan iç savaş nedeniyle Türkiye'ye sığınan milyonlarca Suriyelinin, buradaki toplumsal yapıya entegrasyonu farklı düzeylerde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda giyim-kuşam, uyumun ve kimlik korumanın sembolik bir göstergesi olmuştur.

Suriye Türkmenlerinin giyim-kuşamları Arap kültüründen farklılık gösterse de bölge Türk egemenliğinden Arap hâkimiyetine geçmesiyle Arap giyim-kuşamından etkilenmek kaçınılmaz olmuştur. Bu bağlamda Türkiye'ye gelen Suriye Türkmenleri Anadolu'daki soydaşlarından giyim-kuşam hususunda kısmi farklılıklar göstermiştir. Giyim-kuşam, Suriye Türkmenlerinin görünür hâle geldiği ilk alanlardan biri olmuştur. Dolayısıyla Türkiye toplumunun alışık olmadığı ya da farklı algıladığı giysiler nedeniyle zaman zaman sosyal dışlanma, damgalanma ve ötekileştirmeye maruz kalmışlardır. Bu doğrultuda, ötelenme ve sosyal kabul duygusuyla Suriye Türkmenleri üzerinde giyim-kuşamda da adaptasyon süreci etkili olmuştur.

Eğitim

Türkiye'de Suriyeli göçmenlerin eğitim sistemine uyum sağlayabilmeleri için zaman içinde çeşitli eğitim planlamaları yapılmıştır. Eğitim planlamaları yapılırken daha çok ülkelerine geri dönecekleri varsayılarak kısa vadeli ve daha çok kamplarda yaşayan çocuklar düşünülerek planlar yapılmış ve bu nedenle Türkçe değil Arapça olarak Suriye'nin kendi eğitim öğretim programı ışığında eğitim verilmiştir. Ancak Suriyelilerin sayısının artmasıyla ve Türkiye'de daha uzun süre kalacakları anlaşılınca eğitim hayatından uzak kalan çocukların ileriki hayatlarında yaşayacakları sorunların önüne geçmek için daha uzun vadeli çözümler bulunmaya çalışılmıştır (Gencer, 2017; Altıparmak ve Saygı, 2025).

Her ne kadar Türkmenler Türkiye'deki soydaşlarıyla ortak kültüre ve dile sahip olsa da çeşitli farklılıklar eğitim alanında bir adaptasyon sürecinin başlamasına sebep olmuştur. Arap alfabesi ve Latin alfabesiyle ilgili sorun ve adaptasyon süreci aşağıdaki derlemede belirtilmiştir. Eğitim adaptasyonu yalnızca alfabe sorunundan ibaret olmayıp Türkiye'de doğan veya eğitim yaşında Türkiye'de olan çocukların Türkmen diyalektini, kültürünü, giyim-kuşamını vb.ni kısmen baskılamıştır. Bu, her ne kadar olumsuz bir durum olarak belirtilse de göçlerin vazgeçilmez sonucudur.

Bütün Suriye'de bir tek sizinkiler kadınları okutuyor.

-doĠru. yoĶ oĶutturmuyolar. oĶul yoĶ. b'nřda aldılar vala. 785

-sıḳıntı yoḫdur. emme ney? bu çocuḫlar oĶusunnār, yazzıḳları, günáḫleri bízim boynumuzdan ḳaḫsın. ona górá çocuḳlara oĶul aştılar. en başta kúrs túřḳÇe başladılar. bíz de ḫarfleri de ezbeřřemiyiḳdik yaʿni. şimdi biraz yaʿni ḳonuşíyřıĶ, máḫabbet ediyřiḳ, derdimizi aĠnadiyríĶ. açıldıĶdan sōra oĶul, túřḳce açıldı, iki ay süřdi. bíz dedik beyle olmaz, geldík milli eyitimle ben ḳonuştum, vāli beyden de ḳonuştum, o zaman v.. ş...di buřanın vālisi. dedim enne sayın válim, yaʿni şimdi bíze aşdíyiz oĶul, emme ney tuřḳçe bu çocuḳlar aĠnamaz. ḱaĺ, nasıl? dedik biz ʿántePten getiřiḳ kiteblerí, urfádan getiřiḳ. nèrede varsa kitēb ořdan biz ulaşāřıĶ, getiřiḳ. e bíz getirdik bíř ḳısimini ʿántePten ikinci ḳısimini de ʿurfadan ben getírdim. dèdim bíz rècemiz sizden, bíze araba ḫazırřāyın, bíz gidēřiḳ. nîrede, bíz arḳadaşlardan ḳonuşíyřiḳ yaʿni onnar da başladılar. en başta kitab bastılar ʿaraPça, o taraflarda. o kitábleri getirdik (Arslan-Erol, 2020, s. 785-1425)

4. Sonuç

Tüm bu süreçler gösteriyor ki zorunlu göç hem bireysel hem de toplumsal düzeyde derin etkiler yaratmaktadır. Suriye Türkmenleri, yeni bir toplumsal düzende kimliklerini ve kültürel değerlerini koruma çabası içerisindeyken aynı zamanda bulunduğu coğrafyanın sosyo-kültürel normlarına da uyum sağlamak zorunda kalmıştır. Bu iki yönlü etkileşim; giyim-kuşamdan eğitime, dil kullanımından sosyal ilişkilerin biçimlenişine kadar hayatın hemen her alanında hissedilmektedir. Mevcut toplumsal yapıya entegrasyon sürecinde zaman zaman çeşitli zorluklar ve uyum sorunları yaşansa da Suriye Türkmenlerinin kültürel mirası hem kendi topluluklarında hem de Türkiye'nin çok kültürlü yapısı içerisinde adaptasyon süreciyle evrilmektedir. Göç yolculuğu, bireylerin ve toplulukların yeni normlarla buluştuğu, kimliğin ve aidiyetin yeniden tanımlandığı dinamik bir süreç olarak öne çıkmaktadır.

Çıkar Çatışması Bildirimi:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek/Finansman Bilgileri:

Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı:

Bu araştırma için etik kurul kararına ihtiyaç yoktur.

KAYNAKÇA

Arslan-Erol, H. (2020). Suriye Türkmen Türkçesi Ağızlarının Tespiti, (117K048 Kodlu TÜBİTAK 1001 Projesi), Erişim adresi: (https://app.trdizin.gov.tr/proje/TWpFMU1qazU/suriye-turkmen-turkcesi-agizlarinin-tespiti).

Arslan-Erol, H. ve Özdemir A. (2021*). "Suriye Türkmen Türkçesi Ağızlarında Şimdiki Zaman"*, Prof. Dr. S. Mahmut Kaşgarlı Armağanı, Edit. Ali İhsan Öbek vd., Çanakkale: Paradigma Akademi.

Arslan-Erol, H. ve Özdemir, A. (2022). *Suriye Türkmen Türkçesi Ağızlarında Ekmek/ Çörek Denk Çifti ve Bunun Bir Dil Ölçütü Olarak Görünümü.* Aça M., Ceylan Ö., ve Güngör S. (Ed.) Halk Gastronomisi. İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.

Çakmak, C. (2019). "Yedi İklim Türkçe Öğretim Setinin (A1-A2) Kültür Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12 (65), 756-763.

Çakmak, C. (2022). *Demirci Söz Varlığı.* Ankara: Gazi Kitabevi.

Erol M. (2020). Göç ve Kimlik Bağlamında Suriye Türkmenleri: Suriye'de Türk, Türkiye'de Suriyeli Olmak, İbn Haldun Anısına Türkiye ve Türk Dünyası Araştırmaları-VI, Edit. Yunus Emre Tansü, Ankara: İksad Yayınları.

Erol, M., Bozoğullarından B., Özdemir A. (2024). Zorunlu Göçün Suriye Türkmenlerinin Dil ve Kültürlerine Etkisi Üzerine, 6. Uluslararası Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri (5-7 Ekim 2023), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Fichter, Joseph (1994). *Sosyoloji Nedir?* (Çev: Nilgün Çelebi). Konya: Atilla Kitabevi.

Gökkaplan, Y. (2021). *Savaş, Dil ve Toplum: 2. Dünya Savaşı*. Büyüktopçu B., Kalecik S. (Ed.) Çeşitli Yönleriyle II. Dünya Savaşı. Ankara: Fenomen Yayıncılık.

Günay-Türkeş, U. (2010). *Türklerin Tarihi Geçmişten Geleceğe.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Karyelioğlu, S. (2021). "Yemek ve Göç: Türkiye'ye Göç Etmiş Suriyelilerin Yemek ile İlgili Kültürel ve İktisadi Deneyimleri." Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi (8). https://doi.org/10.48131/jscs.1005933

Keskin, A. (2023). "Göç ve Folklor: Literatür ve Tasnif Odaklı, Kuramsal Bir Çerçeve". Folklor/ Edebiyat, 29(114), 463.

Kirman, M. A, (2016). *Din Sosyolojisi Sözlüğü.* Karahan: Karahan Kitabevi.

Kongar, E. (1981). *Toplumsal Değişme.* İstanbul: Remzi.

Özdemir, A. (2021). *Suriye Türkmen Türkçesi Ağızlarında Dumağı ve Demreği Kelimeleri Üzerine.* Ceylan, Ö. (Ed.). Halk Kültüründe Sağlık. İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.

Özdemir, A. ve Kara, M. F. (2019). "Suriye Türkmen Türkçesi Ağızlarının Tespitinde Derleme Yöntemlerinin Uygulanabilirliği Ve Karşılaşılan Sorunlar Üzerine." Littera Turca, 2, 217-225.

Sümer, F. (1992). *Oğuzlar (Türkmenler): Tarihleri, Boy Teşkilatı, Destanları.* Anakara: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.

Şahin, M. C. ve Aydemir, S. (2018). "Zorunlu-Kitlesel Göç Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım: Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar Örneği". Dini Araştırmalar, 121-148. https://doi.org/10.15745/da.421604.

Türk, O. (2019). Kültürel Miras Olarak Hayvanların Atasözlerimize Kattıkları Anlam Üzerine Bir Değerlendirme. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* 44, p. (320-334).

Ward C ve Kennedy A (1999). The measurement of sociocultural adaptation. Int J Intercult Relat, 23, 659-677.

Ward C, Okura Y, Kennedy A, Kojima T (1998) The U-curve on trial: a longitudinal study of psychological and sociocultural adjustment during cross cultural transition. Int J Intercult Relat, 22: 227-291.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Migration is one of humanity's oldest and most dynamic phenomena. Migration, which is characterized by a wide range of changes such as climate change, economic opportunities, wars, and political pressures, not only involves a change of location within the unit, but also involves processes of redefining and re-establishing the identities, languages, and cultural norms of the groups involved. This process of cultural adaptation, while transforming the language, social characteristics, and daily life of migrants, leaves lasting traces of mutual support, identity, and cultural continuity. Migration has existed since the dawn of humanity for various reasons. Regardless of the reason, regardless of the place of migration and the place of abandonment, there is a situation that should not be forgotten both historically and today: the migrant often experiences a rupture in the moment of helplessness towards both the geography they left and the new values they have settled into. This state of being "in between" complicates identity construction and social cohesion. This dilemma is particularly relevant to language and its broader perspective. While immigrants struggle to differentiate themselves from new generations with their own cultural values, they also feel the pressure to adapt to new motherhood in order to be socially accepted. The availability of assistance shapes immigrants' social preferences, language preferences, and even their perceptions of daily life; this deepens the cultural adaptation process.

Language has been the most fundamental means of communication, structuring the world of thought, enabling social relationships, and facilitating intergenerational cultural transmission since the dawn of humanity. Language is not merely a systemic mechanism comprised of text; it is also a cultural carrier, enabling and grounding identity formation and one of the most powerful building blocks of social memory. Language reflects the worldview of its speakers, their personal and social values, their individual identities, and their social experiences. Therefore, maintaining and preserving a language is crucial for preserving a cultural heritage. Oral traditions, idioms, proverbs, various rituals, and daily language practices are examples of how cultural codes are produced and transmitted through language. Social situations such as migration, war, and economic change play a significant role in this language-culture relationship. It can be argued that language and culture play a crucial role in societies, cohesion, and the livability of individuals. The Arab Spring of 2011 led to changes not only in the political regime but also in the lives of the entire world. The civil war that began in Syria, along with this process, led to forced migration. In this context, Syrian Turkmen migrating to Türkiye, although they reached a society accepted by their compatriots through both initial and

cultural ties, have experienced and continue to experience various challenges regarding linguistic and cultural adaptation in their new lives.

Some Syrian Turkmen lived in an Arabic-dominated language environment for many years. After settling in Türkiye, their environment and cultural memory led to both the transition to standard Turkish and the reshaping of social integration. At the same time, this community, which carries traditions and customs, enjoys the advantage of being rejected out of a sense of "kinship," while simultaneously facing psychological and social challenges such as cultural confusion and identity struggles. In this context, the abundance of Syrian Turkmens adapting to their new language environment through birth is a manifestation of not only a communicative struggle but also an identity-based and existential one. Language adaptation is a crucial aspect that redefines an individual's cultural solidarity and enables them to establish a place within society. In this context, Syrian immigrants' migration to Türkiye, where they are accepted as compatriots, continues both culturally and linguisticly. These adaptations in this context are divided into multifaceted linguistic and cultural dimensions within the framework of migration.

Method

This study assesses the linguistic and cultural adaptation of Syrian Turkmens following their migration. Post-migration changes are examined. These are summarized under the following headings: food, clothing, culture, and so on.

Findings (Results)

All these developments demonstrate that forced migration has profound effects on both the individual and societal levels. While Syrian Turkmen strive to preserve their identity and cultural values in a new social order, they must also adapt to the socio-cultural norms of the region they reside in. This two-way communication is felt in almost every aspect of life, from dress and clothing to education, from language use to the formation of social products. While the integration process within the existing social structure occasionally encounters various difficulties and adaptation challenges, the cultural distribution of Syrian Turkmen is evolving through the process of adaptation, both within their own communities and within the multicultural structure of Türkiye. The migration journey will continue and emerge as a dynamic process in which communities encounter new norms and identity and cooperation are redefined.

Conclusion and Discussion

An attempt has been made to determine the position of Syrian Turkmens by evaluating their ancestral ties. Although Syrian Turkmens speak the same language and practice the same culture as their compatriots in Anatolia, it is important to note the existence of unique linguistic and cultural elements. Consequently, feelings of acceptance and marginalization are also discussed. The Syrian Turkmen language and culture are a continuation of their compatriots in Anatolia.

.